

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CELAL ÇETİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/26301)

Karar Tarihi: 15/9/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI
M. Emin KUZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Basri BAĞCI
Raportör : Tuğba TUNA IŞIK
Başvurucu : Celal ÇETİN
Vekili : Av. Türkan ÇINAR ÜNAL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, açılan tam yargı davasında davanın esasına ilişkin iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/6/2017 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun Ankara'nın Çankaya ilçesi Yukarı Öveçler Mahallesi'nde bulunan gecekondusu Çankaya Belediyesi (Belediye) tarafından, başvurucunun ve ailesinin evde bulunmadığı sırada yıkılmıştır. Başvurucuya ait gecekondu içinde bulunan eşyalar Belediye çalışanları tarafından yıkım öncesi dışarı çıkarılmış fakat eşyaların korunması için bir önlem alınmamıştır.

9. Başvurucu, Belediye çalışanları tarafından dışarı konulan eşyaların korunmasına yönelik tedbirlerin alınmaması sebebiyle eşyaların yağmalandığı iddiasıyla meydana gelen zararın tazmini için Belediyeye başvurmuştur. Başvurunun Belediye tarafından reddedilmesi üzerine 29/4/2015 tarihinde Ankara 15. İdare Mahkemesinde tam yargı davası açılmıştır.

10. Başvurucu, yıkılmadan önce evde olduğunu iddia ettiği 34 kalem eşyayı dava dilekçesinde belirtmiş; bunların yanında ziynet eşyalarının da bulunduğunu vurgulamıştır. Başvurucu, bilirkişi incelemesi sonucunda zararın daha fazla çıkması durumunda ıslah hakkının saklı kaldığını belirterek 1.000 TL enkaz ve ağaç bedeli, 1.000 TL eşya bedeli olmak üzere toplam 2.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

11. Mahkeme, Belediye tarafından önlem alınmadan yıkımın gerçekleştirilmesi sebebiyle başvurucunun taşınır ve taşınmazlarının zarar gördüğünün sabit olduğu gerekçesiyle 9/12/2015 tarihinde davanın kabulüne karar vermiştir.

12. Başvurucu, Mahkeme kararına karşı 24/5/2016 tarihinde Ankara Bölge İdare Mahkemesi 6. İdari Dava Dairesine (Bölge İdare Mahkemesi) itiraz başvurusunda bulunmuş; itiraz başvurusunda, dava dilekçesinde fazlaya ilişkin haklarını saklı tuttuğunu ve zararın bilirkişi incelemesi sonucunda ortaya çıkacağını belirttiğini, bilirkişi incelemesi sonucunda ıslah hakkının kullanılmasını gerekirken davanın kabulüne ilişkin olarak Mahkemenin verdiği karar sonucunda zararının ve taleplerinin karşılanmadığını ifade etmiştir.

13. Dosya kapsamında Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede başvurucunun 31/10/2016 tarihinde Bölge İdare Mahkemesine sunduğu dilekçe ile davasını 28.000 TL artırmak suretiyle ıslah ettiği, itiraz dilekçesindeki iddialarla mahkeme kararının bozulmasını talep ettiği tespit edilmiştir.

14. Bölge İdare Mahkemesi 30/11/2016 tarihinde başvurucunun itiraz başvurusunun reddine karar vermiştir.

15. Başvurucunun itiraz başvurusunun reddine ilişkin karara yapmış olduğu karar düzeltme istemi de Bölge İdare Mahkemesi tarafından 4/5/2017 tarihinde reddedilmiştir.

16. Nihai karar başvurucuya 24/5/2017 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 12/6/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

17. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 16. maddesinin (4) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir.

"Ancak, tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktar, süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin nihai karar verilinceye kadar, harcı ödenmek suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir ve miktarın artırılmasına ilişkin dilekçe otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ edilir."

18. 2577 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesi şöyledir:

"Bu maddeyi ihdas eden Kanunla, bu Kanununun 16 ncı maddesinin dördüncü fıkrasına eklenen hüküm, kanun yolu aşaması dâhil, yürürlük tarihinde derdest olan davalarda da uygulanır."

19. 20/7/1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nun 18. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra, belediye sınırları içinde veya dışında, belediyelere, Hazineye, özel idarelere, katma bütçeli dairelere ait arazi ve arsalarda veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerde yapılacak, daimi veya geçici bütün izinsiz yapılar, inşa sırasında olsun veya iskan edilmiş bulunsun, hiçbir karar alınmasına lüzum kalmaksızın, belediye veya Devlet zabıtası tarafından derhal yıktırılır.

Yıkım sırasında lüzum hasıl olduğunda, belediyeler ilgili mülkiye amirlerine başvurarak yardım isteyebilirler. Mülkiye amirleri, Devlet zabıtası ve imkanlarından faydalanmak suretiyle, izinsiz yapıların yıkım konusunda yükümlüdürler.

..."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

20. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

21. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 6. maddesinin bir mahkeme önünde medeni hak ve yükümlülüğe ilişkin bir iddiada bulunma hakkını güvence altına aldığını, mahkemenin teşkilatının ve yargılamanın yürütülmesinin bu güvencenin kapsamında olduğunu (*Golder/Birleşik Krallık* [GK], B. No: 4451/70, 21/2/1975, § 36), davalarda adil yargılanma koşullarını yerine getirme yükümlülüğünün ulusal makamlara ait olduğunu ifade etmiştir (*Dombo Beheer B.V./ Hollanda*, B. No: 14448/88, 27/10/1993, § 33).

22. AİHM; Sözleşme'nin 6. maddesi adil yargılanma hakkını güvence altına alırken delillerin kabul edilme yöntemi konusunda herhangi bir kural koyma yetkisinin kendisinde olmadığını, ulusal kanunlar tarafından bu hususların belirleneceğini, Sözleşme'deki hak ve yükümlülükleri ihmal etmediği sürece mahkemeler tarafından yapılan hataların giderilmesi

görevinin de kendisinde olmadığını belirtmiştir (*Schenk/İsviçre* [GK], B. No: 10862/84, 12/7/1988, §§ 45, 46). Bu açıdan AİHM yaklaşımına göre yargılama süreci bütün olarak ve bu süreçte delillerin nasıl sunulduğu da dâhil olmak üzere tüm deliller yönünden hakkaniyetsiz bir değerlendirme yapıp yapılmadığı dikkate alınacaktır (*Schuler-Zraggen/İsviçre*, B. No: 14518/89, 24/6/1993, § 66).

23. Buna paralel olarak AİHM, Sözleşme'deki hakların etkili bir biçimde korunması için davaya bakan mahkemelerin Sözleşme'nin 6. maddesine göre *tarafkların dayanaklarını, iddialarını ve delillerini etkili bir biçimde inceleme görevi* olduğunu belirtmiştir (*Dulaurans/Fransa*, B. No: 34553/97, 21/3/2000, § 33; *Kraska/İsveç*, B. No: 13942/88, 19/4/1993, § 30).

24. AİHM'e göre -tarafkların ileri sürdükleri delillerin kabul edilebilirliği hususunda yerel mahkemeler belirli bir takdir yetkisine sahip olmakla birlikte- mahkemeler vardıkları sonuçları haklılaştırmak için kararlarına gerekçeler gösterme yükümlülüğü altındadırlar (*Suominen/Finlandiya*, B. No: 37801/97, 1/7/2003, § 36). Kararlarda gerekçe belirtilme zorunluluğu, mahkemelerin tarafkları adil bir şekilde dinleme yükümlülüğüyle de doğrudan ilgilidir (*Kuznetsov/Rusya*, B. No: 184/02, 11/1/2007, § 83).

25. Yargılama sırasında başvuru tarafından sunulan bir kısım delilin mahkemece dikkate alınmaması şikâyeti ile ilgili olarak AİHM; mahkemenin başvuruçunun bu yöndeki talebini gerekçesiz reddettiğini, kararda gerekçe olmamasının karara karşı etkili bir şekilde itiraz etme fırsatını da ortadan kaldırdığını belirterek başvuruda Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir (*Suominen/Finlandiya*, § 38).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Mahkemenin 15/9/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruçunun İddiaları

27. Başvuruçunun; dava dilekçesinde, fazlaya ilişkin haklarını saklı tuttuğunu, gerçek zararın bilirkişi incelemesi sonucunda kesinleşeceğini vurguladığını ifade etmiştir. Başvuruçunun ayrıca Mahkemenin bilirkişi incelemesi yapıp yapılmayacağına ilişkin bir karar vermeden davayı kabul etmesi sebebiyle ıslah imkânı bulamadığını belirtmiştir. Başvuruçunun, Mahkemenin hangi gerekçeyle davayı kabul ettiğini anlayamadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

28. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

29. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuruçunun tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuruçunun temel iddiaları; uğramış olduğu zararın talep edilen miktardan daha fazla olduğunun dava dilekçesinde belli olduğu, bu

sebeple fazlaya ilişkin hakları saklı tutulmak suretiyle davanın açıldığı, gerçek zarar belirlenmeden davanın kabul edilmesine rağmen zararının karşılanmadığıdır. Başvurucu kendisine davasını ıslah etme imkânının verilmediğini iddia etmişse de başvurunun 31/10/2016 tarihinde davasını ıslah ettiği tespit edilmiştir. Başvurucunun başvuru formunda davayı ıslah ettiğine ilişkin bilgiye yer vermediği ve ıslah talebinin itiraz mercii tarafından karşılanmadığı konusunda bir şikâyeti tespit edilememiştir. Başvurucunun başvuru formundaki asıl iddialarının verilen kararda hükmedilen zararın neye göre belirlendiğinin anlaşılmasına, esasa ilişkin iddiaların karar gerekçesinde karşılanmamış olmasına yönelik olduğundan başvuru adil yargılanma kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenecektir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihma nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

31. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden Sözleşme ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini düşünen medeni haklara sahip gerçek ve özel hukuk tüzel kişilere, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru açısından dava ehliyeti tanınmıştır. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise bireysel başvurunun ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabileceği düzenlenmiştir.

32. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmış olup anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bu ön koşullar; başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı başvurunun *güncel bir hakkının ihlal edilmesi*, bu ihlalden kişinin *kişisel olarak ve doğrudan* etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurunun kendisinin *mağdur* olduğunu ileri sürmesidir (*Onur Doğanay*, B. No: 2013/1977, 9/1/2014, § 42).

33. Bireysel başvuruda *mağdur* kavramı, davada menfaat veya dava ehliyeti kuralları gibi kurallardan bağımsız bir şekilde yorumlanır (*Gorraiz Lizarraga ve diğerleri/İspanya*, B. No: 62543/00, 10/11/2004, § 35). Ayrıca *mağdur* kavramının yorumu, günümüzde toplumun koşulları ışığında değişime tabi olup bu kavram aşırı biçimcilikten uzak bir şekilde uygulanmalıdır (*Gorraiz Lizarraga ve diğerleri/İspanya*, § 38; *Mahmut Tanal*, B. No 2014/11438, 24/7/2017 §19).

34. Başvuruya konu olayda başvurunun 2.000 TL tazminatın ödenmesi talebiyle açtığı davanın Mahkeme tarafından kabul edildiği görülmektedir. Her ne kadar Mahkeme başvurunun talep ettiği tazminat miktarının tamamına hükmetmiş ise de başvurunun iddia ettiği zararın 2.000 TL ile sınırlı olmadığı açıktır. Başvurucunun dava dilekçesinde gerçekleştiğini iddia ettiği zarar, dilekçede belirttiği eşyalar ile enkaz ve ağaç bedelinin karşılığı olan tutardır. Başvurucu gerçek zararının ne kadar olduğunun bilirkişi marifetiyle

tespit edilmesini Mahkemeden talep etmiş ve fazlaya ilişkin haklarını saklı tutmak suretiyle bilirkişi raporunun sonucuna göre davasını ıslah edeceğinin işaretini vermiştir. Mahkeme tarafından başvuru zararının hangi ölçüt esas alınarak belirlendiği belirtilmeden hüküm kurulduğundan başvuru zararının mağduriyetinin ortadan kalktığı söylenemeyecektir.

35. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

36. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (*Mehmet Fidan*, B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

37. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da "*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.*" denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır (*Canan Tosun*, B. No: 2014/8891, 10/5/2017, § 23).

38. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (*Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

39. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği, davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (*Sencer Başat ve diğerleri*, § 35).

40. Bununla birlikte adil yargılanma kavramı -ister alt mahkemenin gerekçelerine katılarak isterse farklı bir şekilde olsun- kararları için az sayıda gerekçe sunan bir ulusal mahkemenin kendisine sunulan temel konuları gerçekte ele almış olmasını ve yalnızca alt bir mahkemenin sonuçlarını onaylamakla yetinmemiş olmasını gerektirir. Bu koşul, davanın tarafının iç hukukta yürütülen yargılamalarda davasını sözlü olarak sunmadığı durumlarda daha da önemlidir (*Salih Söylemezoğlu*, B. No: 2013/3758, 6/1/2016, § 29).

41. Ayrıca insan haklarına ilişkin güvenceler soyut ve teorik olarak değil uygulamada etkili bir şekilde olmalıdır. Buna göre mahkemelerin ileri sürülen iddia ve savunmalara şeklen cevap vermiş olmaları yeterli olmayıp iddia ve savunmalara verilen cevapların dayanaksız olmaması, mantıklı ve tutarlı olması da gerekir. Diğer bir ifadeyle mahkemelerce belirtilen gerekçeler, davanın şartları dikkate alındığında makul olmalıdır (*Sencer Başat ve diğerleri*, § 36).

42. Makul gerekçe; davaya konu olay ve olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olmalıdır (*İbrahim Ataş*, B. No: 2013/1235, 13/6/2013, § 24). Gerekçelendirme; davanın sonucuna etkili olay, olgu ve kanıtları açıklamak yükümlülüğü olmakla birlikte bu şekildeki gerekçelendirmenin mutlaka detaylı olması gerekmez. Ancak gerekçelendirmenin, iddia ve savunmadan birinin diğerine üstün tutulma sebebinin ve bu kapsamda davanın taraflarınca gösterilen delillerden karara dayanak olarak alınanların mahkemelerce kabul edilme ve diğerlerinin reddedilmesi hususunda makul dayanakları olan bir bilgilendirmeyi sağlayacak ölçü ve özene sahip olması beklenir (*Sencer Başat ve diğerleri*, § 37).

43. Zira bir davada tarafların hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri için usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün içerik ve kapsamı ile bu hükmeye varılırken mahkemenin neleri dikkate aldığı ya da almadığını gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuya yer vermeyecek açıklıktaki bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması "gerekçeli karar hakkı" yönünden zorunludur (*Sencer Başat ve diğerleri*, § 38).

44. Aksi bir tutumla mahkemenin, davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında "ilgili ve yeterli bir yanıt" vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması, hak ihlaline neden olabilecektir (*Sencer Başat ve diğerleri*, § 39).

45. Kanun yolu mahkemelerince verilen karar gerekçelerinin ayrıntılı olmaması, ilk derece mahkemesi kararlarında yer verilen gerekçelerin onama kararlarında kabul edilmiş olduğu şeklinde yorumlanmalıdır (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. García Ruiz/İspanya, B. No: 30544/96, 21/1/1999, § 26). Ancak başvuruçuların dile getirmesine rağmen ilk derece mahkemesinin de tartışmadığı esaslı hususlara ilişkin temyiz başvuruları ile başvuruçuların usule ilişkin haklarının ihlal edildiğine yönelik somut şikâyetlerinin temyiz incelemesinde tartışılmaması, gerekçeli karar hakkının ihlali olarak görülebilir (*Faik Gümüş*, B. No: 2012/603, 20/2/2014, § 49).

46. Başvuru konusu olayda, Mahkeme Belediyenin yıkım işleminin gerçekleştirilmesi sırasında hizmet kusurunun bulunduğu hükmetmiştir. Bundan sonraki mesele başvuruçunun davasını kabul eden Mahkemenin, fazlaya ilişkin taleplerin saklı tutulması suretiyle düzenlenen dava dilekçesi karşısında başvuruçunun zararını nasıl belirlendiği noktasında toplanmaktadır.

47. Mahkeme her ne kadar başvuruçunun dava dilekçesinde talep ettiği tazminat miktarının tamamına hükmetmişse de, başvuruçunun fazlaya ilişkin haklarını saklı tutmak kaydıyla dava açtığı gözden kaçırılmamalıdır. Başvuruçunun dava dilekçesinde açıkça ıslah yolu ile dava konusunu artıracığını ve bilirkişi tespitinin yapılmasını istediğini belirtmiştir. Dolayısıyla başvuruçunun gerçek talebinin 2.000 TL olduğunu söylemek mümkün değildir.

48. Başvuruçunun dava dilekçesinde gerçekleştirdiğini iddia ettiği zarar, dilekçede belirttiği eşyalar ile enkaz ve ağaç bedelinin karşılığı olan tutardır. Başvuruçunun gerçek zararının ne kadar olduğunu bilirkişi marifetiyle tespit edilmesini Mahkemeden talep etmiş ve fazlaya ilişkin haklarını saklı tutmak suretiyle bilirkişi raporunun sonucuna göre davasını ıslah edeceğinin işaretini vermiştir. Mahkeme kararında başvuruçunun zarar gördüğünü iddia ettiği eşyalara ilişkin iddiasının ispatlanıp ispatlanmadığı, ispatlanmış ise zararın ne kadar

olduğu konusunda bir inceleme yapılmadan 2.000 TL'ye hükmedildiği görülmektedir. Mahkeme kararından başvurusunun zararının tespitine yönelik sonuca nasıl varıldığı anlaşılammakla birlikte tazminatın hangi iddialara ilişkin olduğu konusunda bir değerlendirme yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu durumda başvurusunun esasa ilişkin iddialarının Mahkemenin karar gerekçesinde karşılandığı söylenemez.

49. Açıklanan gerekçelerle başvurusunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Yıldız SEFERİNOĞLU bu görüşe katılmamıştır.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

50. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurusunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

51. Başvuru ihlalin tespit edilmesini istemiş, maddi ve manevi tazminat kararı verilmesini talep etmiştir.

52. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

53. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

54. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan

yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemezsizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66, 67).

55. İncelenen başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

56. Bu durumda gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

57. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

58. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 257,50 TL bireysel başvuru harcı ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.257,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE**,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE** Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşıoyu ve **OYÇOKLUĞUYLA**,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 15. İdare Mahkemesine (E.2015/1028, K.2015/2330) **GÖNDERİLMESİNE**,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin **REDDİNE**,

E. 257,50TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.257,50 TL yargılama giderinin başvurucuya **ÖDENMESİNE**,

Başvuru Numarası : 2017/26301

Karar Tarihi : 15/9/2020

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuru Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/9/2020 tarihinde karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Basri BAĞCI

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu, dava dilekçesinde, fazlaya ilişkin haklarını saklı tuttuğunu, gerçek zararın bilirkişi incelemesi sonucunda kesinleşeceğini ifade etmiştir. Başvurucu ayrıca Mahkemenin bilirkişi incelemesi yapıp yapılmayacağına ilişkin bir karar vermeden davayı kabul etmesi sebebiyle ıslah imkânı bulamadığını belirtmiştir. Başvurucu, Mahkemenin hangi gerekçeyle davayı kabul ettiğini anlayamadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Somut olayda başvurucu, Belediye çalışanları tarafından dışarı konulan eşyaların korunmasına yönelik tedbirlerin alınmaması sebebiyle eşyaların yağmalandığı iddiasıyla meydana gelen zararın tazmini için Belediyeye başvurmuştur. Başvurunun Belediye tarafından reddedilmesi üzerine evde olduğunu iddia ettiği 34 kalem eşyayı dava dilekçesinde belirtmiş; bunların yanında ziynet eşyalarının da bulunduğunu iddia etmiştir. Başvurucu, bilirkişi incelemesi sonucunda zararın daha fazla çıkması durumunda ıslah hakkının saklı kaldığını belirterek 1.000 TL enkaz ve ağaç bedeli, 1.000 TL eşya bedeli olmak üzere toplam 2.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

3. Ankara 15. İdare Mahkemesi, Belediye tarafından önlem alınmadan yıkımın gerçekleştirilmesi sebebiyle başvurucunun taşınır ve taşınmazlarının zarar gördüğünün sabit olduğu gerekçesiyle 9/12/2015 tarihinde davanın tam olarak kabulüne karar vermiştir.

4. Başvurucu, Ankara Bölge İdare Mahkemesi (BİM) 6. İdari Dava Dairesine itiraz başvurusunda bulunmuş; itiraz başvurusunda, dava dilekçesinde fazlaya ilişkin haklarını saklı tuttuğunu ve zararın bilirkişi incelemesi sonucunda ortaya çıkacağını belirttiğini, bilirkişi incelemesi yaptırılmadığını ve ıslah hakkının kullandırılmadığını iddia ederek kararın bozulmasının talep etmiştir.

5. Anılan dilekçesinden ve itiraz süresinin de geçmesinden sonra tekrar dilekçe vererek davasını 28.000 TL artırmak suretiyle ıslah ettiğini belirtmiştir.

6. Bölge İdare Mahkemesi itirazın reddine karar vermiştir.

7. Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında gerekçeli karar hakkı yönünden ihlal kararı verilmiştir.

8. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun (İYUK) 16. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre; "Ancak, tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktar, süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin nihai karar verilinceye kadar, harcı ödenmek suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir ve miktarın artırılmasına ilişkin dilekçe otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ edilir."

9. Yine 2577 sayılı Kanun'un 31. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre de " Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hakimın davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, dosyanın taraflar ve ilgililerce incelenmesi, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım hallerinde ve duruşma sırasında tarafların mahkemenin sukununu ve inzibatını bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemler, elektronik işlemler ile ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla duruşma icrasında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır."

10. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na (HMK) göre bilirkişi incelemesi yaptırılması hâkimin takdirinde olan bir husustur. Mahkeme, dava dilekçesinde bilirkişi deliline başvurulması halinde dahi bilirkişi incelemesi yaptırmakla yükümlü değildir.

11. Somut olayda başvuru eda davası niteliğinde olan tam yargı davası açmıştır. Dava değeri 2.000 TL'dir. Dava dilekçesinin deliller kısmında bilirkişi delili de gösterilmiştir. Mahkemede davalı Kurumun savunma dilekçelerini de tamamladıktan sonra davanın tamamen kabulüne karar vermiştir. Başvurucunun davası bu şekilde tam kabul ile sonuçlanmıştır. Başvurucu BİM'e yaptığı itirazın da bilirkişi incelemesi yapılmaması nedeniyle hükmün bozulmasını talep etmiş, BİM tarafından itirazı yerinde görülmeyle ret kararı verilmiştir.

12. Gerek İdare Mahkemesi gerekse BİM tarafından başvuru edanın bilirkişi incelemesi talebi zımnen reddedilmiş, başvuru edanın tamamen kabulüne karar verilmiştir. Yukarıda belirtilen kanun hükümlerine, Yargıtay ve Danıştayın yerleşik içtihatlarına göre bilirkişi delili hâkimin takdirine dayalı bir delildir. Mahkemenin fazlaya ilişkin haklar saklı tutularak ve bilirkişi deliline dayalı olarak açılan davalarda bilirkişi incelemesi yaptırması zorunluluğu bulunmamaktadır. Aksi durum bu şekilde açılan tüm davalarda mahkemelere bilirkişi incelemesi yaptırması zorunluluğunu ortaya çıkacaktır. Hatta davalı tarafın davayı kabul etmesi halinde dahi mahkemelerin bilirkişi incelemesi yaptırma zorunluluğu doğabilecektir.

13. Öte yandan mahkemelerin, davanın taraflarına ıslah imkânı sunması şeklinde bir yükümlülüğünden de söz edilemez. İslah bir taraf işlemidir. Mahkemeler davanın taraflarına yön gösteremez ve ıslah dilekçesi vermesi konusunda resen harekete geçemez. Aksi durum Mahkemenin tarafsızlığına gölge düşürebileceği gibi hâkimin ihsası reyde bulunması sonucunu da doğurabilecektir. Kaldı ki ıslah hakkı, gerek İYUK gerekse HMK'da ancak ilk derece mahkemesinin karar verdiği tarihe kadar kullanılabilir. Karar verildikten sonra ıslah mümkün değildir.

14. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir: "Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

15. Anılan hükme göre, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. (Benzeri yönde bkz. Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

16. Zira Anayasa Koyucu, Anayasa Mahkemesine kanun yolu veya diğer bir ifadeyle temyiz mercii gibi hareket etme yetkisini vermemiştir.

17. Başvuru konusu olayda, İdare Mahkemesi tarafından başvuru edanın davasının faiz kısmı da dahil olmak üzere tamamen kabulüne karar verilmiştir. Başvurucu ıslah talebinde bulunmamış. BİM'e yaptığı itirazında da bilirkişi incelemesi yaptırılmadığı için kararın bozulmasını talep etmiştir. BİM tarafından da itirazın reddine karar verilmiştir.

18. Mahkemelerce kanun hükümleri yorumlanarak, başvuru tarafından ileri sürülen tüm deliller de değerlendirilmek ve gerekçesi ortaya konulmak suretiyle davanın tamamen kabulüne karar verildiği açıkça anlaşılmaktadır.

19. Fazlaya ilişkin hakları saklı tutularak ve bilirkişi deliline de dayanılan durumlarda Mahkemelerin davanın tam olarak kabulüne karar vermesinin yeterli olmadığı, muhakkak bilirkişi incelemesi yaptırılarak ve ıslah imkânı verilerek karar verilmesi gerektiği şeklindeki değerlendirmenin gerek HMK gerekse İYUK'un yargılama sistemlerine aykırı olduğu gibi, temyiz merci incelemesi şeklindeki bu ihlalin Anayasa'ya da aykırılığı açıktır.

20. Öte yandan davanın tam olarak kabulüne karar verildiği ve başvuru talepleri Mahkemelerce tam olarak kabul edildiği halde "gerekçeli karar hakkında" inceleme yapılarak ihlal kararı verilmesi Anayasa'ya ve Anayasa Mahkemesinin içtihatlarına da aykırılık oluşturmaktadır.

21. Başvuru tarafından ileri sürülen iddialar, derece mahkemesince ve BİM tarafından delillerin değerlendirilmesine ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup mahkeme kararlarında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan bir durumun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği kanaatine vardığımdan, çoğunluğun aksi yöndeki kararına da katılmıyorum.

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU